

Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Публічне управління, (2), 87–96.

3. Головка, О. (2018). «Міждисциплінарність у дослідженнях публічного управління в умовах кризових ситуацій.» Публічне управління: теорія та практика, (2), 49–61.

4. Мельничук, А. (2021). «Публічне управління та адміністрування в умовах кризи: аспекти дослідження.» Український журнал публічного управління, (1), 34–46.

5. Ковальчук, О. (2019). «Ефективність публічного управління в умовах військового конфлікту: досвід України.» Публічне управління: теорія та практика, (3), 76–89.

6. Шевченко, І. (2018). «Методи дослідження впливу воєнного конфлікту на публічне управління.» Вісник Київського університету, (2), 112–125.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-63>

ПІДГОТОВКА АСПИРАНТІВ ДО НАПИСАННЯ ДИСЕРТАЦІЇ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ВИРІШЕННЯМ ПРОБЛЕМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Столяренко Олена Вікторівна

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Столяренко Оксана Василівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Вінницький національний технічний університет
м. Вінниця, Україна*

Підготовка до проведення дослідження і написання дисертації аспірантами галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, кваліфікації: Доктор філософії (PhD) відбувається згідно навчального плану, складеного за освітньо-науковою програмою. Спеціально запроваджена дисципліна

«Написання дисертаційного дослідження з актуальних соціальних проблем, теорії і методики виховання» розроблена відповідно до означеної програми, вивчення якої передбачає оволодіння знаннями не лише з теми дослідження, а й з організації наукової роботи. При виборі теми дисертації аспіранти обирають найбільш хвилюючі на сьогоднішній день проблеми. Значної актуальності набувають аспекти подолання негативного впливу російсько-української війни на соціальні процеси. Адже військові дії стали причиною багатьох негараздів в економічній, політичній і соціальній сфері. Некеровані дії російських військових, прагнення захопити українські землі будь-якими методами створюють одну із найскладніших загроз для жителів багатьох областей, які терплять насильство по відношенню до жінок, дітей, осіб поважного віку [1]. Заради збереження життя, благополуччя сімей люди покидають власні домівки, нажите добро і мігрують у більш безпечні місця. А це зумовлює складні психологічні й педагогічні проблеми [3]. Стрес, зумовлений позбавленням домівки, відсутністю стабільності, втратою годувальника, друзів, родичів, батьків, майна, негативно впливає на особистість. Брак коштів, засобів для існування може також стати причиною страждань. Особливо гостро переживають цю ситуацію діти, психіка яких вкрай чутлива і зазнає травмування. Важливим аспектом є допомога постраждалим і переселенцям з тимчасово окупованих територій України, методи соціальної роботи із захисниками України, інвалідами війни, Героями Майдану, родинами загиблих учасників АТО і ООС. Особливо стоїть питання готовності наших воїнів до сприйняття проявів агресії, смерті, жорстоких поранень, збереження їхньої психіки, адаптації та реабілітації. За умов гібридної війни Російської Федерації проти України важливим завданням є формування у військово-службовців Сил оборони національних суспільно-державних цінностей як ідейного підґрунтя української громадянської ідентичності. Це сприятиме цементуванню, сталому розвитку та зміцненню обороноздатності держави.

Важливою є розробка комплексних психопрофілактичних програм підвищення стресостійкості військових. Вони мають враховувати залежність від таких компонентів: а) психофізіологічного (тип, властивості нервової системи, індивідуальні ресурси виживання за рахунок гнучкої саморегуляції); б) емоційного характеру реагування на ситуацію, що залежить від індивідуальних біологічних особливостей, когнітивного фактору та досвіду особистості, накопиченого в процесі подолання негативних впливів екстремальних ситуацій; в) когнітивно-мотиваційного компоненту особистості г) вольового і поведінкового, які виражаються в свідомій саморегуляції дій, приведення їх у відповідність до вимог бойової ситуації; д) наявного досвіду, фактично, професійної

підготовки до участі в бойових операціях з високим ступенем ризику. Для підвищення стресостійкості необхідно брати до уваги всі фактори і сфери психічної діяльності.

Окремого вивчення потребують процеси соціальної реабілітації, ресоціалізації військових і жертв насилля[2].

Вивченню підлягають теоретичні і методичні аспекти здійснення наукових досліджень і написання дисертації. Оволодіння основами методології наукової творчості, методикою написання та правилами оформлення рукопису дисертації дозволяє якісно проаналізувати сучасні підходи проектування дослідницького процесу, запропонувати інноваційні діагностичні методики, форми і методи роботи, підготувати матеріали власного дослідження.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування професійної компетентності майбутніх докторів філософії (PhD) з питань методології науково-педагогічних досліджень у процесі написання дисертації. Основними завданнями вивчення визначено: формування знань про специфіку науково-педагогічної діяльності, методологічні характеристики, методи наукових досліджень, вимоги до їх оформлень у наукових роботах; розвиток комплексу практичних умінь, необхідних для виконання науково-педагогічного дослідження і оформлення результатів у вигляді публікацій і дисертації; формування умінь оцінювати якість студентських наукових робіт за розробленими критеріями та вміння методологічної рефлексії власної дослідницької діяльності; виховання особистісних якостей майбутнього фахівця, здатного до науково-педагогічної діяльності. Мова йде про формування, як загальних, так і фахових компетентностей. До загальних ми відносимо: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; оволодіння загальнонауковою компетентністю, спрямованою на формування системного наукового світогляду; здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей (креативності) під час вирішення дослідницьких і практичних завдань; здатність шукати, обробляти, аналізувати інформацію з різних джерел, у тому числі з інформаційних ресурсів, що знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз Scopus та Web of Science; здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень на відповідному рівні на основі системного наукового світогляду; здатність ефективно використовувати мультимедійні технології, програмне забезпечення для виконання науково-дослідницьких завдань; самостійно готувати публікації до міжнародних видань та конференцій; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Формування фахових компетентностей передбачає розвиток здатності до різних видів історико-педагогічного аналізу (історико-логічного,

компаративного, ретроспективного); адаптувати та застосовувати ідеї видатних учених у сучасну педагогічну практику; до пошуку й оброблення інформації в науковій та методичній літературі на основі використання різноманітних освітніх ресурсів: журналів, баз даних, on-line ресурсів, архівних матеріалів; формування здатності на основі сучасних наукових досягнень визначати мету, завдання дослідження, адекватні їм методи дослідження, розробляти програму науково-педагогічного дослідження, самостійно її реалізовувати; здатності інтерпретувати результати педагогічного дослідження, оцінювати межі їх застосування, можливі ризики впровадження в освітньому й соціокультурному середовищі, розробляти напрями подальших досліджень; готовності здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел. Важливим у навчанні є досягнення таких програмних результатів: знати сутність і логіку науково-педагогічного дослідження, його методологічні характеристики, вимоги до їх оформлення в наукових роботах; розуміти значення і роль науково-педагогічної діяльності у професійній підготовці майбутнього викладача ЗВО; навчитися аналізувати сучасний стан та тенденції розвитку методів дослідження соціально-педагогічних проблем; володіти методами наукового пізнання, бути обізнаним з логікою дослідницького процесу, кращого досвіду, аналізувати і передбачати його подальший розвиток; оволодіти методикою проведення науково-педагогічних досліджень. Розроблена нами програма навчальної дисципліни передбачає вивчення двох розділів: загальна характеристика науково-педагогічних досліджень; методика організації та проведення науково-педагогічного дослідження. Велику роль відіграє індивідуальний підхід у роботі з аспірантами. Їм запропоновано перелік вибіркового дисциплін, які відповідають науковим інтересам молодих науковців. Посилена увага приділяється саме актуальним проблемам війни і подоланню її негативних наслідків на людину, формування особистості в нестабільних, кризових умовах.

Література:

1. Столяренко Ол. В., Столяренко Ок. В., Магас Л. М. Психолого-педагогічні аспекти розв'язання проблем, які виникають внаслідок російсько-української війни. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects* : Scientific monograph. Riga, Latvia: "Baltija Publishing", 2022. 1421 p. 1408–1415. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-179>

2. Столяренко О. В., Столяренко О. В. Важливість правової компетентності фахівця у розв'язанні соціально-педагогічних проблем насилля у результаті збройного конфлікту на сході України. *Актуальні проблеми впливу збройного конфлікту на Сході України на появу й поширення гендерно обумовленого насильства та забезпечення доступу до правосуддя*: зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 18 верес. 2020 р.) [Електронне видання] / Упоряд.: М. Г. Вербенський, В. О. Рядінська, Ю. Б. Ірха, О. І. Бочек. Київ : ДНДІ МВС України, 2020. С. 589–595. Режим доступу: (<https://www.facebook.com/dndi.mvs>)

3. Корольчук М. С. Корольчук В. М. Психологічні особливості професійного здоров'я в сучасних умовах. *Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми підготовки особистості до виконання завдань в особливих умовах*: збірник матеріалів науково-практичної конференції Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ: НУОУ. 2020. С. 136–138.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-64>

НАУКОВЕ МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО РІВНЯ ЯК СКЛАДНИК УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Стрельбицька Світлана Михайлівна

кандидат педагогічних наук (Ph.D.),

*старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту,
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна*

Актуальність зазначеної проблематики не викликає жодного сумніву, затим що в реаліях сьогодення наука стала чи не єдиною завдяки якій відбувається трансформація значної кількості сфер людської діяльності. Разом з тим, динамічні соціально-економічні та соціокультурні зміни, модернізація системи вищої освіти зумовили зростання вимог щодо підготовки в аспірантурі та поза аспірантурою здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, що передбачає успішне виконання ними відповідної освітньо-наукової програми та захист своїх наукових досягнень у вигляді дисертації. До того ж повномасштабна збройна агресія проти України також внесла свої корективи, ставши для